

sfeer van de nieuwe levensactie onder de inwerking van den Heiligen Geest ontsluit zich. De hoogte, zalige gemeenschap van de geroepenen ten eeuwigen leven met God Drieëinig openbaart zich. Zelfs over alle verschil van taal en afstamming glijdt 't nu heen. Er is nu gemeenschap van Gods kinderen met hun Vader die in de hemelen is, en zulks door het Verlossingswerk van den Man van Smarte. De finale scheiding treedt nu in. Eenerzijds de vervreemding van Gods gemeenschap, waaronder ten verdere gaan al wie slechts op schijn doelden en zich in onheilige godsdienstvormen van hun God vervreemdden. Maar daarnaast en daartegenover de kiem van het uitgezuiverde, volzalghe leven, dat juist in de gemeenschap met den Drieëinigen zijn heilige ontlooiing mocht vieren. En daarom is de scheiding die op den eersten Pinksterdag, in verband met den Hemelvaartsdag, tot stand komt, niet een scheiding van kiezend en keur. Tweeërlei wereld komt van dezen eenigen Pinksterdag af tegenover elkander te staan. Eenerzijds klimt 't tot de zaligste en reinste gemeenschap van den geredden zondaar met God Drieëinig op, maar anderzijds is hierdoor de scheiding dan ook tot beslissing gekomen. Wie den Heiligen Geest ontvangen mag, is de voor eeuwig geredde, maar ook, bij hem die de gemeenschap van den Heiligen Geest van zich stoot, gaat voor eeuwig het verloren zijn in.

Dr. A. K.

„Gij zult de gabe des Heiligen Geestes ontvangen.”

[PINKSTER-ZONDAG 23 MEI.]

En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus, tot vergeving der zonden; en gij zult de gabe des Heiligen Geestes ontvangen.

Hand. II: 38.

Hand. II behoort tot de rijkste hoofdstukken, die in het Nieuwe Testament voor de komende eeuwen zijn achtergelaten. In soort en rijkdom van betekenis doet 't u van zelf aan Lukas denken. In de twee eerste hoofdstukken toch dringt als een nieuwe wereld tot u door. In Hand. II vooral grijpt u dit daarom zoo aan, omdat de indruk dien dit rijke Kapittel, na aandachtige lezing, achterlaat, zoo onderscheiden en uiteenlopend is. En wat vooral u aangrijpt is, dat de rijkste openbaring die hier tot u komt, u in den eersten aanloop van het verhaal treft, terwijl anders toch de meest aangrijpende voorvallen, waarvan melding geschiedt, eerst in een der latere deelen van het alrijke verhaal voor u optreden.

In het kopstuk van het veelzijdige verhaal vernemen we immers deze scherp belijnde aanduiding: „En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest;” en daarop eerst volgt dan, dat ze begonnen te spreken in andere talen, „zooals de Geest hun gaf uit te spreken.” Gemeenlijk nu heeft deze simpele verklaring de lezers van het Pinksterverhaal niet bijzonder. Men is er zoo aan gewoon, dat de Heilige Geest hier vermeld wordt als de leidende gedachte, dat 't bij eersten indruk niet bijzonder aandoet, dat hier op deze inwerking van den Heiligen Geest nogmaals nadruk wordt gelegd. Toch ware het een miskenning van de geheele betekenis van het Pinksterwonder, indien over deze werking van den Heiligen Geest hier in vluchtigen en voorbijgaanden zin werd heengegleden. Hier mag geen sprake van zijn. Bijkt uit geheel het verhaal, hoe alles hier ten principale neerkomt op de geheel bijzondere wijze, waarop de Heilige Geest zich hier tot de Gemeente wendt, om de betekenis van het Pinksterwonder in haar grondgedachte klaar en duidelijk te doen uitkomen, dan volgt hieruit als van zelf, dat de werking van den Heiligen Geest, waarop hier bedoeld wordt, het hoofdelement in het grootsche wonder van dezen dag vormt, wijl hier van de inwerking van den Heiligen Geest gesproken wordt, zooals elders in geen enkel verhaal. Tot zelfs in het Oude Testament is een enkel maal melding gemaakt van een ingrijpende werking van den Heiligen Geest, doch dit alles gaat straks weer voorbij, zonder een duurzaam resultaat achter te laten. Hier daarentegen is de Heilige Geest het machtige vraagstuk, waarom heel 't Pinksterwonder zich beweegt. Zoo ooit en ergens, dan breekt hier de werking van den Heiligen Geest door, om geboorte te geven aan een Kerk, die straks openbaar zou worden. Hier treedt de Heilige Geest op zoals nergens elders, en de uitwerking van zijn optreden heeft iets dat niet alleen aangrijpt, maar in volen zin geregeld mag worden te verbazen.

Te meer nadruk moet hierop gelegd, omdat in een brede schare der Christenheid het talenwonder steeds op den voorgrond trad, en zich aandienende als een eigenlijk in dat talenwonder het groote wonder van Pinksteren zich verchool. Zelfs kan kwelijk ontken, dat bij lezing en herlezing van dit hoofdstuk gedurig weer het wonder der talen op den voorgrond treedt. Van meet af wordt al wat daarvan gemeld wordt aan de werking des Heiligen Geestes vastgeknoopt en er als uit afgeleid, en het talenwonder is hierbij het breedst getekend, en dringt zich zoo sterk naar voren, dat men zich niet onttrekken kan aan den overwegenden indruk, dat het talenwonder geheel de voorstelling en feitelijk geheel de gebeurtenis beheerscht. De talrijke schare die zich straks om de discipelen vergaderde en zich in bewondering over het gebeurde verloor, liet zich bijna niet verder met de geheel eenige inwerking van den Heiligen Geest in. Verreweg de meesten doorzag hier de betekenis en de consequentie niet van. Dit was wel het geval bij de Discipelen die zelf persoonlijk aangeproven waren, en die de mystieke inwerking van den Heiligen Geest op zoo rijke en aangrijpende wijze doorstonden. Maar de groote schare nam hier nauwelijks notitie van, en bleef zich vastklemmen aan Petrus, die in zoo wonderbare gedachtenruimte de schare toesprak. Het vreemde dat 't sterkt aangreep, was de plotselinge ontdekking, dat tal van mannen en vrouwen uit allerlei oord en streek, in taalgebruik geheel uiteenliepen, en toch in aanbidding en heilige bewondering zich geheel vereenigden. Voor een oogenblik werd zelfs de indruk gevestigd, alsof het onderscheid

tusschen volk en volk was weggefallen, en alsof het ingaan in één geestesleven, en het zich ontplooiën in de wonderbare taalgemeenschap, het machtige wonder was, dat hier den nieuwen toestand schiep.

Doch hierbij bleef het niet. Al spoedig toch drong een sterk gemengde schare naar voren, om wat van Petrus te beluisteren viel, in zich op te nemen. Een oogenblik scheen het zelfs alsof Petrus poging om de steeds zich uitgestrekte schare in de Profetie terug te lokken, en uit de Profetie zelf tot de vervulling der Profetie over te leiden, de rijke betekenis aan geheel het saamzijn gaf. Het rijk gemengde gehoor dat zich om de Apostelen verzamelde, gevoelde een innerlijk drang om een ieder van zijn sympathie en geestelijke gemeenschap te doen blijken. Waar bij den eersten inzet van het gebeurde op 't Pinksterfeest zelfs nog zekere verwarring onder de opgekomen schare heerste, en een oogenblik zelfs drang opkwam om zich met het gemengde karakter van geheel de verschijning te vermaken, kwam aan dit min ernstige in de opvatting van het omstaande publiek toch spoedig een einde, en mag gezegd, dat de Joden uit allerlei streken der wereld, die om de Apostelen heen stonden, zij 't al elk op eigen wijze, een hoog opgedreven uitdrukking gaven aan wat ze om zich naar namen. Zelfs meer nog. Deze hooge opvatting van wat plaats greep wilden ze ook in toenemende mate tot denkbare uiting brengen, en ten slotte vraagden zich zelfs af, waarom het talenwonder gediend had. Al spoedig echter bleek hoe de saamhoorigheid en eensgezindheid van de Joden uit alle streken van Azie, Europa en Afrika samenhang met hetgeen plaats greep zelf. Niet duidelijk genoeg toch kon het uitkomen, dat al deze Joden, die tot bekeering bereid waren, over alle taalverschil moesten heen, en dat ze, om met hun geheelen kring te beantwoorden aan het doel, waarvoor ze saamkwamen, zoo veel het amper kon hun onderlinge verscheidenheid voor een oogenblik terzijde moesten zetten, om zich in een hooge geestelijke eenheid saam te vinden. De uitkomst toont dan ook, hoe ten slotte de nieuwe, hooge geestelijke roeping hen overmand heeft. Straks weer thuis gekomen, zouden ze opnieuw in allerlei volksverschil en taalverschil uiteenloopen, maar de eerste indruk, waardoor ze zich beheerscht gevoelden, schoof toch over alle deze verschillen heen. Een hooger, geestelijke eenheid zou zich van hen meester maken, en van deze hoogere eenheid zou de kracht voor hun verder optreden uitgaan.

De Heilige Geest had thans de overwinning behaald. Van eeuw tot eeuw had de Heilige Geest de heerschappij op geestelijk gebied willen doen uitkomen, en zóó doen uitkomen, dat het deze Geest zou zijn, die thans de toegebrachte geloovigen zou beheerschen. Tegenover de verwilderde en ontheilige wereld zou nu in de Kerk van Christus een heilige kring zich vormen. In dien heiligen kring zou een geest opleven en doorwerken, die zich tegen het bedoeien en bezielen van de wereld oversteide. Er zou tweërlei geest openbaar worden, die tweezijdig de toekomst der wereld zou gaan beheerschen. Eenerzijds zou de zondige wereld haar gevaarlijk pad vervolgen, en ten slotte zelfs op martelaarsmoord bedacht worden, om de nieuw opkomende Christelijke geestesrichting te ontzenuwen, en ten onder te houden. Doch hier tegenover zou zich dan ook een geheel tegenovergestelde kring opmaken, om een geheel ander doel na te jagen, en het zou de Heilige Geest zijn, die er steeds meer in slaagde, om in dien nieuw zich vormenden kring de heerschappij te aanvaarden, om zich alsdan van den volksgeest in deze Christelijke kringen meester te maken. Zoo kwam steeds meer formatie naast en tegenover formatie in de menscheleke saamleving te staan. Er zou een machtige sfeer zijn, waarin de afgoderij heerste, en hierbij zou zich aansluiten de breede atmosfeer van wie op het dienen van God Almachtig bedacht waren, doch hierbij noch van de Profeten noch van den Messias hooren wilden. Anderzijds was er wel sprake van eerbiedigen voor het leven der goden, maar toch zonder aansluiting aan den dienst van Jehovah. Doch ook aan deze tweedie zou voor de Kerk van Christus een einde komen. De Heilige Geest, die over allen geest beschikt, zou in deze zelfstandige Kerk de eere Gods op 't hoogst tot uiting brengen. Niet alleen de Schepping en de Voorzienigheid des Vaders, en evenmin alleen de Messias met zijn Profetie zou tot de hoogste levensbezieling leiden, maar God Drieëinig zou in den Heiligen Geest tot de zijnen af dalen, en de belofte „Gij zult de gabe des Heiligen Geestes ontvangen,” werd alzóó vervuld.

Dr. A. K.

Amsterdam, 21 Mei 1920.

Mits in goeden zin verstaan, kunnen ook wij ons dus van harte vereenigen met de uitspraak, thans reeds door meerdere Kerken gedaan, dat onze Synode, eenerzijds onverzwakt en onveranderd handhavende de belijdenisschriften, waarin het geloof onzer Kerken is uitgesproken, anderzijds zich zal opmaken om naar haar heilige roeping de waarheid Gods te belijden ook tegenover de ketterijen en dwalingen van onzen tijd. Dat men daarbij inzonderheid de aandacht onzer Synode heeft gevestigd op de dwalingen der zoogenaamde ethische richting, ligt in den aard der zaak. Het gevaar voor onze Kerken ligt niet in de moderne richting (om van de Groninger richting niet eens te spreken) maar in de ethische richting. Het modernisme staat te ver van ons af, dat dat het invloed ook op onze Kerken zou kunnen uitoefenen. Maar met de ethische richting is dit anders, zoo als de jongste geschiedenis onzer Kerken wel geleerd heeft. Zijn er niet, die zelfs openlijk met de leuze zijn opgetreden, dat het „gereformeerde” behoorde plaats te maken voor het „ethisch-gereformeerde” of „gereformeerde-ethische”, om daarmee niet alleen aan de intellectuelistische eenzijdigheid van het Gereformeerde systeem te ontkomen, maar ook om aldus een brug te leggen, waardoor weder contact mogelijk zou worden met deze ethische broeders, met wie men in zoo menig opzicht zich nauw verbonden voelt? En daarbij komt, dat de groote vraagstukken aangaande het gezag en de inspiratie der Heilige Schrift, waarover de ethische richting anders denkt dan wij,

ook in onze eigen Kerken tot zekere beroering aanleiding hebben gegeven, en zelfs tot afzetting van een onzer predikanten hebben geleid. Waar uit dezen hoek dus vooral het gevaar dreigt van verwatering en verslapping van het Gereformeerde beginsel, zou de Synode geroepen zijn zich tegen deze richting uit te spreken en vooral nu klaren wijn te schenken ten opzichte van de vraagstukken, die met het gezag en de inspiratie der H. Schrift saamhangen, om een verder voortwoekeren van dit kwaad te verhinderen.

Het hoog belang nu van deze vraagstukken ontkennen we allerminst. Ook naar onze overtuiging staat het geding aangaande de Heilige Schrift in het middelpunt van den strijd onzer dagen en zal de Synode vooral geroepen zijn zich des aangaande uit te spreken. Niet alsof hetgeen onze Belijdenis aangaande het gezag en de inspiratie der Heilige Schrift zegt, op zich zelf niet volkomen juist zou wezen en we dat stuk onzer Belijdenis willen veranderen of herzien. Wat men wel beweerd heeft, dat onze Vaders de zoogenaamde mechanische inspiratie-theorie waren toegedaan; dat dieper inzicht in de Heilige Schrift ons tot de erkenning had gebracht, dat deze mechanische voor de organische inspiratietheorie behoortde plaats te maken, en dat daarom ook onze Belijdenis op dit punt behoorde herzien te worden, is slechts ten deele juist. Zoo mechanisch als men dit gemeenlijk voorstelt, hebben onze Gereformeerde vaders zich de inspiratie der Schrift niet gedacht, vooral niet mannen als Calvin. Prof. Doumergue heeft in zijn interessante studie over La pensée religieuse de Calvin, d.w.z. het godsdienstig stelsel van Calvin, als vierde deel van zijn biographie van Calvin verschenen, daarop te recht gewezen, en wat hij daar van Calvin zegt, geldt evenzeer van onze andere theologen. In de Lutherische Kerk heeft deze mechanische inspiratie-theorie wel een tijd lang opgeld gedaan; daar heeft men beweerd, dat zelfs de schrijvers der historische boeken van de Schrift van geen bronnen gebruik hadden gemaakt, dat zij zelfs van deze feiten geen kennis droegen, maar in den meest letterlijken zin al wat zij schreven hun gedachteerd was door den Heiligen Geest. Maar onze Gereformeerde theologen hebben zich aan dergelijke dwaze voorstellingen nooit schuldig gemaakt. Het is alleen te danken van een volslagen onbekendheid met hunne geschriften over dit onderwerp, wanneer men meent, dat ze een dergelijke inspiratietheorie hebben voorgestaan. Wat men thans de organische inspiratietheorie noemt, vindt men, wat de grondtrekken betreft, wel degelijk bij onze Gereformeerde vaders reeds terug, ook al mogen zij niet zoo klaar en duidelijk als wij dit hebben uitgedrukt, al de gevolgen, die daaruit voortvloeiden, hebben doorzien. Maar ook al zouden de dogmatische voorstellingen onzer vaders in dit opzicht verbetering behoeven, toch raakt dit niet in de eerste plaats hetgeen in onze Confessie zelf wordt beleden, omdat daar van de zoogenaamde mechanische inspiratietheorie geen sprake is. Ook de meest vorme voorstander van de organische inspiratietheorie kan met hetgeen onze Confessie belijdt aangaande het gezag en de inspiratie der Schrift, van harte instemmen. Wat onze Confessie des aangaande belijdt, willen we dus zeker onverzwakt en onveranderd handhaven. Maar wel is het voor ieder, die deze vraagstukken gevolgd heeft, duidelijk, dat deze belijdenis in onze dagen nadere aanvulling behoeft, omdat er tal van vraagstukken thans aan de orde zijn gekomen, die onze Vaders bij het opstellen der Confessie in dien vorm niet kenden. En waar het inzonderheid de ethische richting is, die door haar meegaan met de Schriftcritiek, door haar prijsgeven van het gezag der Heilige Schrift als zoodanig en door haar verzwakking van de inspiratie der Schrift, hier gevaar oplevert, zal de spits van deze dogmatische formulering zich vooral tegen deze ethische richting hebben te keeren. Zelfs raakt dit het hoofdpunt tusschen de ethische richting en ons, want terecht heeft Dr. A. Kuiper gezegd: *tusschen de ethischen en ons ligt de Schrift.*

Maar al ligt het voornaamste gevaar in de ethische richting, toch is dit gevaar niet het eenige. Wie ook maar oppervlakkig bekend is met ons kerkelijk leven, weet, hoe onze Kerken waarlijk niet alleen te kampen hebben met ethische invloeden, maar evenzeer met allerlei secten en richtingen, die in onze dagen als paddenstoelen uit den grond rijzen en trachten ook op de leden onzer Kerken invloed uit te oefenen. Al deze secten en richtingen hier op te noemen, zou overbodig wezen; Apostolischen en Darbisten, Christian-scientists en theosophen, Mormonen en leden van de Ster uit het Oosten, geloofsgenezers en spiritisten, zevendaagsche Baptisten en Adventisten, het is een schare van secten, die schier niet meer te overzien is. Al spreekt het vanzelf, dat de Kerk in ons vaderland niet over alle secten en setctjes, die in onzen tijd zijn opgekomen in Europa en Amerika en wier getal legio is, zich kan uitspreken, en dit ook niet tot haar roeping behoort, voorzover deze afwijkende richtingen in ons eigen vaderland zich geopenbaard en van buitenaf zich ingenesteld hebben en op proselytenmakerij ook onder onze leden uit zijn, behoort de Kerk daartegenover toch haar waarschuwend stem te doen uitgaan. Wat baat het, of onze Belijdenisschriften al uitvoerig waarschuwen tegen allerlei Roomsche dwalingen, tegen de verderfelijke opvattingen van de revolutionaire Anabaptisten, die thans niet eens meer bestaan en tegen de rationalistische ketterijen der Socianen, die als secte zijn uitgestorven, wanneer de geestelijke afwijkinge richtingen van onzen tijd niet een-

genoemd worden? Niet met deze reeds lang te niet gedane secten, maar met moderneren, met ethischen, met theosophen en spiritisten, met Apostolischen en Darbisten, met Zevendaagsche Adventisten en wat dies meer zich aandient, hebben wij den strijd te voeren. En tegenover deze „dwalingen” hebben onze Kerken de belijdenis van Gods Woord te handhaven, evenzeer als onze Vaders dat tegen de „dwalingen” van hun tijd hebben gedaan.

Het heilige lot.

Het lot wordt in den schoot geworpen, zegt de Spreuken-dichter, maar het geheele beleid daarvan is van den Heere, om daarmee uit te drukken, dat zelfs datgene, wat ons het meest toevallig schijnt, zooals het vallen van het lot, toch afhankelijk is van den Heere onzen God, onder wiens voorzienig bestel zelfs het meest toevallige staat.

Het gebruik van het lot is dan ook volkomen geoorloofd, wanneer er deeling moet plaats vinden tusschen goederen, waarop ieder evenveel aanspraak kan maken. Zoo wordt het lot in de Schrift telkens gebruikt, en de Spreuken-dichter wijst zelfs uitdrukkelijk op dit gebruik van het lot, wanneer hij zegt, dat „het lot de geschillen doet ophouden en scheiding maakt tusschen machtigen”. (Spr. 8: 18).

Zelfs kan er een heilig gebruik van het lot gemaakt worden om als 't ware een beslissing van God den Heere te vragen, zooals geschied is, toen een nieuwe Apostel in de plaats van Judas Iscariot gesteld worden moest en de Apostelen, na eerst met de gemeente een tweetal kandidaten te hebben gesteld, nu door het lot lieten uitwijzen, wie naar Gods bestel de opvolger van Judas zou wezen. Wanneer ook nu nog bij de verkiezing van een ambtsdrager de stemmen staken en geen andere wijze van oplossing kan gevonden worden voor de moeilijkheid, bestaat er geen bezwaar tegen om het lot te werpen en daardoor de beslissing aan God den Heere over te laten.

Maar wat niet geoorloofd is en door onze Kerken steeds als een misbruik van het lot is veroordeeld, is, om wanneer men staat voor de vraag, of iemand schuldig is of niet aan een hem ten laste gelegd kwaad, dan, wanneer geen andere uitweg mogelijk is, het lot te werpen, om als 't ware een Godsoordeel uit te lokken. De heidensche matrozen aan boord van het schip, waarop Jona vluchtte, hebben wel dit middel toegepast, toen een zware storm het schip overviel, om te weten te komen, door wiens schuld dit onheil over hen kwam, maar zal al heeft God dit middel gebruikt om den schuldige toen aan te wijzen, doordat het lot op Jona viel, toch geeft dit ons geen recht om ook aldus te handelen.

Het werpen van het lot om over iemands schuld of onschuld door een Godsoordeel te laten beslissen, is een Heidensche misbruik, dat door de Kerk steeds en terecht als een verzoeken van God is afgekeurd. In de Schrift zelf vinden we dan ook, behalve in het geval van Jona, waar dit door Heidenen geschiedde, geen ander voorbeeld. Dat de Urim en Thummim, die de Hoogepriester droeg, gebruikt zijn om onbekende schuldigen aan te wijzen, zoo als blijkt uit het geval van Achán en evenzeer uit het geval van Jonathan, is juist, maar hoe dit geschied is en waarin deze Urim en Thummim bestonden, blijkt niet. Bovendien behoorde dit tot de buitengewone beoefening, waaronder Israël leefde, en kan dit voor ons evenmin tot een voorbeeld wezen, als dat onder Israël door een Godsoordeel moest uitgemaakt worden, of een vrouw, die van overspel beschuldigd was, metterdaad schuldig was of niet. Wie zou, wanneer een dergelijke vraag thans voorkwam, tot ditzelfde middel de toevlucht durven nemen, om uit te maken, of zulk een vrouw gezondigd had of niet?

Wanneer de Kerkeraad ook na ernstig onderzoek van de zaak, waarover de beschuldiging gaat, geen uitspraak kan doen, omdat er geen afdoende bewijzen voorhanden zijn, dan heeft hij, evenals de gewone rechter, zich hierbij neer te leggen. Er kan den beschuldigde op het hart worden gebonden de waarheid te spreken; zelfs zou desnoods onder eede de verklaring kunnen worden geleverd, dat de beschuldigde verklaarde geen schuld te hebben; maar verder gaan kan en mag de Kerkeraad of predikant niet. En in geen geval mag dan het lot worden geworpen, om over de schuld van den aangeklaagde uitspraak te doen. Niet alleen omdat de Schrift ons hiertoe geen recht geeft en dusdanig gebruik van het lot een verzoeken van God is, maar ook omdat we geen de minste zekerheid hebben, dat het lot dan wezenlijk den schuldige zou aanwijzen. Want al is het „beleid van het lot” in de hand des Heeren, daaruit volgt niet, dat God door middel van het lot den schuldige zal aanwijzen, zelfs niet, al is hierom van te voren gebeden. God kan, juist omdat Hij het gebruik van het lot voor zulke beslissingen niet wil, door het lot een beslissing laten geven, die ons op een dwaalspoor zou brengen. Ook het beroep op het geval van Jona gaat niet op, omdat voor eerst het gebruik van heidensche matrozen voor ons geen regel mag wezen, en ten tweede, omdat, al heeft God toen door het lot den schuldige aangewezen, daaruit niet volgt, dat Hij dit steeds zal doen.

Dat iemand, ook wanneer hij schuldig is, dan vrij uit zou kunnen gaan, hoewel hij door een opzettelijke leugen die schuld nog verzwaaard heeft, is volkomen waar. Maar onder onze aardsche rechtsbedeeling kan dat niet anders. Ook bij de gewone rechtspraak komt dit telkens voor. Een man vergeet daarbij niet, dat al ontkomt zulk een schuldige aan den aardschen rechter, hij daarom nog niet den hemelschen Rech-

ter ontgaan zal, wiens oordeel te zwaardig zal wezen.

In zake de revisie.

In zake de revisie nam de Classis Rotterdam het volgende voorstel aan:

a. De generale synode benoemde deputaten om te onderzoeken of de tijd gekomen is en de omstandigheden er toe dringen, om tegenover de dwalingen, die gevaar opleveren voor de kerken, een publiek getuigenis te doen hooren; b. De Synode neme maatregelen, om in onheilzamen geschriften het formulier tot bevestiging van het huwelijk zoodanig te wijzigen, dat aan te vullen, als gewenscht is met het oog op wat de Heilige Schrift aangaande het huwelijk leert, en met het oog op wat de behoeften van onzen tijd eischen.

En na breede bespreking heeft de classis Meppel aan dit voorstel van de classis Rotterdam adhesie betuigd.

Geen gunst maar recht.

XX.

Van een gunstbetoon, toen Koning Lodewijk in 1808 bepaalde, dat de predikanten der Hervormde Kerk verzekerd zouden blijven van de dusver genote tractementen was dus geen sprake. Er lag in dit besluit wel degelijk een schending van het recht, dat deze predikanten op de dusver hunne uitbetaalde tractementen bezaten.

Mr. van Apeldoorn, die dit ontken, schijnt vergeten te hebben, wat aan dit besluit was voorafgegaan. Het plan was n.l. aanvankelijk bij den Koning opgekomen, die daartoe vooral van Roomsche zijde werd aangezet, om niet alleen de goederen, die zich in de geestelijke kantoren bevonden, maar ook pastoriegoederen, waaruit de tractementen betaald werden, door den Staat te laten verkopen en de inkomsten te doen dienen om allen bedienaren van de onderscheidene gezindheden daaruit een bezoldiging te verzekeren. Het was de Minister Mollerus, die belast was met de zorg voor de openbare godsdiensten, die den Koning van dit plan terugbracht door er op te wijzen, dat deze pastoriegoederen toebehoorden aan de gemeenten, waaronder zij gevestigd waren, en dat hier confiscatie derhalve een onmiddellijke inbreuk op het eigendomsrecht dezer gemeenten zou zijn. En in de tweede plaats wees de Minister er den Koning op, dat uit dienzelven hoofde de goederen der geestelijke kantoren de eigendommen waren van de onderscheidene gemeenten, welke voormaals hare pastoriegoederen daarin hadden binnengegredragen, ten einde op een evenredige als gevestigde wijze hare predikanten mochten betaald worden, en dat de Staat, onder wiens bestuur zij waren, daarvoor gewaarsborgd had.)

In hoeverre deze beschouwingen van den Minister historisch geheel juist waren, kan hier in het midden worden gelaten. De wijs alleen op deze ministerieele uiteenzetting, omdat daaruit te verklaren is, welke betekenis aan het Koninklijk besluit van 1808 is te hechten. Het faut jurer les écrits d'après leur date. En het gaat niet aan de revolutionaire beschouwingen, die aan de besluiten der Nationale vergadering van 1798 ten grondslag lagen, als uitgangspunt te nemen voor de verklaring van het Koninklijk besluit van 1808. Het rechtsstandpunt door den Minister, die in dit opzicht wel den meesten invloed heeft uitgeoefend op dit besluit van den Koning, dient wel in de eerste plaats in aanmerking te komen, wanneer men vraagt naar de gronden, waarop dit besluit rust. Evenzeer toch als het den Minister gelukt is, den Koning te overtuigen, dat de confiscatie der pastoriegoederen, waaruit de predikantstractementen betaald worden, een inbreuk zou wezen op de eigendomsrechten der gemeenten, zoodat van dit plan dan ook niets gekomen is, evenzoo heeft hij bijklaar aan den Koning overtuigd, dat de predikanten, die uit de geestelijke kantoren hun tractement ontvingen, daarop een recht hadden, en heeft daarom de Koning de uitbetaling dezer tractementen ook verder aan de predikanten der Hervormde Kerk verzekerd.

Ongetwijfeld is ook op dit Koninklijk besluit van invloed geweest een memorie, door de Commissie uit de Hervormde Kerk aan den Minister overhandigd. Hierin werd uitvoerig het standpunt bestreden, dat toen door velen scheen te worden ingenomen, dat de tractementen der predikanten, wijl zij uit de publieke kassen geschieden, daarom gerekend moesten worden uit 's lands kas te geschieden. Terecht werd er op gewezen, dat dit onjuist was, wijl die tractementen, over het geheel genomen, voortvloeiden uit goederen en fondsen, die oorspronkelijk geestelijke goederen waren geweest, dus bestemd voor den dienst der Kerk, en die vroeger door den Souverein uitdrukkelijk waren toegewezen aan de Hervormden. Het rustig genot van de inkomsten dezer goederen door de Hervormde predikanten had aan dat recht een onverbreekbare vastheid verleend. Dat deze goederen, zoo voegden zij er aan toe, onder publieke beheering hadden gestaan, had ze even zoo weinig tot een gedeelte van 's lands kas gemaakt, als de fondsen van weeskamers en dergelijke openbare stichtingen, daartoe behoorende. Voornamelijk bewezen zij, dat dit het geval was met de goederen van het geestelijk kantoor te Delft. Dit kantoor bestond vooral uit de pastoriegoederen van bijzondere gemeenten, welke, ten tijde der Kerkhervormingen in de zestiende eeuw aanwezig zijnde, toen op stelligen last van den Staat waren samengebracht tot één fonds, om ten voordeele der gemeenten bestemd te worden. En ze waren daarin samengebracht met uitdrukkelijk beding aan de

een en met h dat de Staat u deren voor het predikanten en zorgen zoude. waren derhalve Staat de eigend bleven en tot h

Al heeft dit verhindert op van Financiën i lijke kantoren i kas, de verplich 's lands kas we tractementen i lijke verzekerin Hervormde Ker menten zouden de Koning me degelijk rekenin men terecht daarom op, maatregelen he niet gekrenkt. Al mochten de en Zuid-Hollan bezwaren tege bracht, die bez lijkheden, die e den voortkome dat hierna de zichzelf afbreuk

Metterdaad s ten dezer syno zagen, niet d schiedenis wel afzonderlijk bes een einde te 's lands schat fondsen zelf af van den toe nog bij machte verplichting te bekeed, hoe, t ceerde en Ned het Franche de toestand v werd, dat var de er predikant niets gekomen stand der predi tisch bewind niet geteekend niet alleen vo voor de Kerk a aan Napoleon werd gemaakt, Nederland werv vorst den troc ook van de K gevestigd.

Koning Willem der Kerk betr gesteld. Reeds van 1814 hee tractementen v uit 's Lands betaald, en dat ger was geschied Ook bij dit i Mr. van Apel van rechten der maar zou, even ning Lodewijk, Staat had bij e hebben gegee zijn geweest v een verplichting genomen wege telijke en kerke

Nu moet, oo wel in het o Konink Willem de betaling d wilde doen to der Hervormde de diensden d de Schatst d dat deze andere tegenover den sprake wezen.

Kerken uitgeke rechtsaanspraak liever, omdat achte de dien bezoldigen, bep gelijk werd u missaris van ke van den gods te hechten, an medebracht, di verboden achte op dien grond de betaling v delijk uit 's La en deze niet al op te leggen. I tegenover den S Maar hierbij kw een maatregel o over de hervort verklaarde de G om voor hare dan neerkomen, die voorheen p zeten, waaruit onderhouden v Souverein hadd tegen die Kerk hare pastorie-g daaruit hare p bezoldigen en zouden te betal

Het Koninklijk het staatsbelang wegende, zoo van den Staat dienst vorderen voor de betalt vóór de lijflijv Franche rijk v taald geworden, gevoegd in de dit laat Mr. Van overwegende d genomene dispe van de fondse geestelijke goe van de vorm